

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

**Державний вищий навчальний заклад
«Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського»**

**III Всеукраїнська науково-практична
конференція**

«ХІМІЯ ПРИРОДНИХ СПОЛУК»

30-31 жовтня 2012 року

Тернопіль
«Укрмедкнига»
2012

ПОШУК БІОЛОГІЧНО АКТИВНИХ СПОЛУК СЕРЕД S-ЗАМІЩЕНИХ 5-R₁-4-R-1,2,4-ТРИАЗОЛ-3-ТІОЛІВ

Одинцова В. М., Сафонов А. А., Щербина Р. О., Пругло Є. С., Панасенко О. І., Книш Є. Г.
Запорізький державний медичний університет

Ключовим етапом створення оригінальних лікарських препаратів для боротьби з такими поширеними захворюваннями, як інфекційні патології, туберкульоз, запальні процеси, захворювання нервової системи, гіпоксія мозку є цілеспрямований синтез біологічно активних речовин з вираженим фармакологічним ефектом та низькою токсичністю.

Тому метою нашої роботи є синтез, вивчення фізико-хімічних та біологічних властивостей S-заміщених 5-R₁-4-R-1,2,4-тріазол-3-тіолів.

Об'єктами наших досліджень були 5-R₁-4-R-1,2,4-тріазол-3-тіоли (де R₁ – адамантан-1-іл, піридин-2-іл, піридин-3-іл, піридин-4-іл, R – феніл, метил, етил, H, 4-хлорбензиламіно, фуран-2-ілметиламіно), для яких вивчені реакції алкілування, ацилювання, взаємодії з α-галогенкетонами та їх подальше відновлення натрій боргідридом.

Будову отриманих нами сполук підтверджено комплексним використанням сучасних фізико-хімічних методів досліджень (елементного аналізу, УФ- та ІЧ-спектроскопії, ПМР-спектрометрії), а їх індивідуальність – методом тонкошарової хроматографії.

Для більшості отриманих сполук вивчено гостру токсичність та діуретичну активність. Вивчення впливу на функцію нирок синтезованих речовин було досліджено на безпородних білих щурах-самцях вагою 104-160 г за методом Є. Б. Берхіна.

Для дослідження впливу на функцію нирок було використано 6 груп тварин по 7 щурів в кожній. При вивченні водного діурезу щурів утримували на постійному харчовому раціоні при вільному доступі до води. До водного навантаження (5% від ваги тіла) щурів витримували протягом 2-х годин без їжі та води. Водорозчинні сполуки, що досліджувались, вводили інтраперитонально з урахуванням правил асептики та антисептики, водонерозчинні – перорально у вигляді водної суспензії, стабілізованої твіном-80. Сполуки вводилися в дозі 1/10 від ЛД₅₀. Кількість сечі вимірювали через кожну годину на протязі 4 годин. Кількість сечі, що виділила контрольна група тварин (яка не отримувала дослідних сполук), приймали за 100%.

Встановлено, що більшість синтезованих нами сполук малотоксичні або нетоксичні речовини. Синтезовані сполуки проявляють діуретичну активність. Виявлені речовини, які перевищують еталон порівняння фуросемід.

Пошук речовин з діуретичною активністю серед даного класу сполук продовжується.

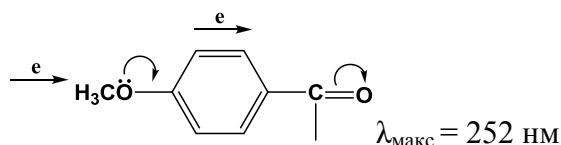
ДОСЛІДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ СТРУКТУРИ ТРІОКСАЗИНУ

Панасенко О. І., Буряк В. П., Прийменко Б. О., Юрченко І. О., Гоцуля А. С.,
Васильєв Д. А., Кочура Н. М., Тимошик Ю. В.
Запорізький державний медичний університет

Тріоксазин – (4-(3,4,5-триметоксібензоіл)-морфолін) широко застосовується у якості транквілізатора і при тривалому застосуванні викликає розвиток психічного звикання. Метою нашого дослідження було вивчення спектрів тріоксазину у розчинниках різної полярності для дослідження електронної будови його молекули.

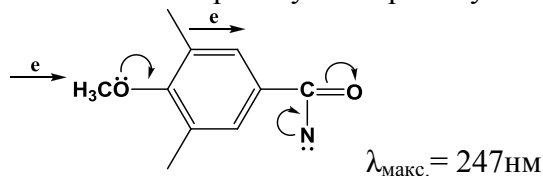
В молекулі тріоксазину міститься залишок 3,4,5-триметоксibenзойної кислоти, що була вивчена як модельна речовина. Для етанольних розчинів цієї сполуки спостерігається

наявність двох смуг вбирання з інтенсивним максимумом при 252 нм і вигином при 282 нм. Безумовно, максимум вбирання слід віднести до р- π -супряження в заміщеному бензольному хромофорі:

Родоначальний хромофор у випадку бензойної кислоти в етанольному розчині характеризується максимумом при 230 нм. При наявності алкоксильної групи у *p*-положенні слід додати інкремент, що становило 25 нм. При додаванні цього інкременту до 230 нм (бензойна кислота) одержують величину 255 нм, яка відрізняється від знайденої нами на 3 нм, тобто ще в межах допустимої помилки. У випадку досліджуваної нами модельної речовини метоксильні групи в *m*-положенні не виявляють впливу на положення максимуму вбирання.

На спектральних кривих тріоксазину спостерігається одна інтенсивна смуга з максимумом в межах 240-252 нм. Гіпсохромне зміщення цього максимуму відносно 3,4,5-триметоксибензойної кислоти пов'язано з тим, що бензоільний залишок в молекулі тріоксазину супряжений з атомом Нітрогену морфолінового циклу. Внаслідок цього супряження атом Нітрогену здатний зміщувати свою вільну пару електронів у напрямку карбонільної групи, в результаті чого вона слабше сточує електрони з метоксифенільного замісника, перешкоджаючи тим самим переносу електронів у бензольному хромофорі:

У хлороформному розчині, а також у 0,1 М NaOH максимум вбирання тріоксазину переходить у вигін, а у концентрованій H_2SO_4 зміщується батохромно в ділянку 271-274 нм. На кривій вбирання тріоксазину в 25% NaOH можна спостерігати вигин при 285 нм, аналогічно випадку 3,4,5-триметоксибензойної кислоти. Те, що положення максимумів вбирання розчинів цієї модельної речовини і тріоксазину сходяться, дає підставу зробити висновок, що в 25% NaOH проходить гідроліз препарату на морфолін та 3,4,5-триметоксибензол натрію. В той же час як для всіх інших розчинників максимум тріоксазину зміщується гіпсохромно, то в 25% NaOH він знаходиться в ідентичному місці, як і у модельної речовини.

Додатково для пояснення електронної структури тріоксазину нами були розраховані основні оптичні характеристики його УФ-спектрів для пояснення їх інтенсивності, дозволеності і супряження в молекулі в цілому.

Безумовно, що амідування 3,4,5-триметоксибензойної кислоти морфоліном призводить до збільшення інтенсивності її смуги вбирання від 2430 до 6900; у зв'язку з цим $\epsilon_{\text{макс}}$ збільшується майже у три рази. Смуга вбирання тріоксазину є широкою з $\Delta_{\nu/2} 890 \text{ см}^{-1}$. Величина інтегральної інтенсивності (A) та сили осцилятора (f) вказують, що р- π -супряження у заміщеному бензоільному хромофорі є дозволеними та вірогідними. Величина матричного елементу переходу електронів в M_{ik} порівняно висока і дорівнює $3,40 \cdot 10^{-18}$.

Таким чином, наявність морфолінового субституенту в молекулі тріоксазину викликає гіпсохромне зміщення смуги вбирання, адже в той же час перехід електронів у них залишається дозволеними та вірогідними. Основні оптичні характеристики УФ-спектрів в тріоксазині можуть бути використані у фармацевтичному та хіміко-токсикологічному аналізі для ідентифікації досліджуваної речовини.